

ROKOTIES DZILĀK

ROKOTIES DZILĀK ir Tiešsaistes Bībeles studiju neklātienes nodarbību programma.
Autortiesības aizsargātas.

Šajā kursā izmantots jaunais Bībeles tulkojums (Latvijas Bībeles biedrība, 2012)

Apmeklējiet mūsu mājaslapu www.bibelesstudijas.lv vai sazinieties ar mums:
e-pasts: konsultants@bible.lv
tālrunis: + 371 25 131 810

1. SENIE GRIEĶI UN NĀKAMĀ DZĪVE

Senie grieķi bija ievērojami ļaudis, kuru civilizācija un kultūra ir ietekmējusi visas pasaules vēsturi.

Pēc Maķedonijas Aleksandra impērijas sabrukšanas vēl ilgu laiku grieķu valoda un filozofija noteica turpmāko civilizāciju domāšanas veidu. Simtiem vārdu mūsu valodā ir grieķu izcelsmes, piemēram, vārds *alfabēts* sastāv no diviem grieķu alfabēta burtu nosaukumiem – *alfa* un *beta*. Grieķijas kontinentālās daļas pirmie iedzīvotāji, šķiet, nākuši no Mezopotāmijas, bet vēlākā indoeiropiešu izcelsmes ļaužu migrācija virzījās no ziemeļiem. Šīm divām ieceļotāju grupām saplūstot, veidojās izcila kultūra, kuras centrs bija Peloponesas pussalā esošajās Mikēnās.

Homērs ir padarījis nemirstīgu stāstu par izcilo Mikēnu ķēniņu Agamemnonu un viņa vadīto Trojas iekarošanu ar koka zirga palīdzību. Mikēnu pilsēta bija uzbūvēta uz trīsstūrveida pakalna, kura virsotnē atradās varena pils. Pie pilsētas vārtiem bija divas milzīgas, trīs metru augstas lauvu statujas. Pilsētā ir kapulauks, kurā arheologs Šlīmanis atrada apbedītus arī Mikēnu ķēniņus. Iestājoties dzelzs laikmetam, Mikēnas tika iekarotas, nodedzinātas un nekad pēc tam vairs nerasniedza kādreizējo diženumu.

Tukšums netapa aizpildīts, līdz par kultūras un reliģijas centru kļuva Atēnas. Taču šī pilsēta tikai ap 6. gadsimtu pirms Kristus ieguva nozīmību. Akropole sākumā bija vienkāršs cietoksnis.

Akropoles stāvās nogāzes bija viegli aizsargājamās. Aizstāvjiem tā bija laba vieta. Pēc laika tur tika uzcelts templis kara dievītei Atēnai, kuras vārdā pilsēta nosaukta, un viņai tika veltīta milzīga ziloņkaula un zelta statuja.

Persiešu kari

480. gadā pirms Kristus Kserkss vadīja persiešu iebrukumu Grieķijā. Karam bija ievērojama loma Grieķijas pārvēršanā par politisku varu. Pirmā grieķu pretošanās līnija bija slavenā Termopilu pāreja. Šeit līdz nāvei cīnījās drosmīgais Leonīds un viņa staltie kareivji. Grieķi

nebūtu sakauti, ja kāds nodevējs nebūtu persiešiem parādījis ceļu pāri kalnam, ļaujot tiem uzbrukt drosmīgajiem spartiešiem no mugurpuses. Aizstāvji tika nogalināti, un Leonīda ķermeni uzdūra uz mieta.

Uzvarētāji soļoja uz dienvidiem un sasniedza Atēnas bez kādas nopietnas pretestības. Ja neskaita dažus aizstāvjus, kuri cīnījās pie Akropoles vaļņiem, grieķi pilsētu pameta un atkāpās uz Peloponēsas pussalu. Neapmierinātie persieši savas dusmas izgāza uz Akropoli. Aizstāvji varonīgi pretojās, taču daži persiešu kareivji uzrāpās gandrīz vertikālā ziemeļu puses klintī, kuru pilsētnieki nesargāja. Iekļuvuši pilsētā, ienaidnieki atgrūda vārtus un ļāva ienākt savai armijai. Visi aizstāvji tika nokauti, un Akropole atdota liesmām.

Kara iznākums dīvainā likteņa pavērsienā izšķīrās nevis uz sauszemes, bet jūrā. Grieķiem bija kādi 380 kuģi, kuri patvērās Salamisas salā. No turienes tie uzbruka persiešu apmēram 1400 kuģu lielajai flotei. Taču izcili manevrējošie un neiedomājami drosmīgie grieķi nogremdēja simtiem persiešu kuģu, līdz tiem nācās atkāpties.

Juzdamies apdraudēti uz jūras, persieši bija spiesti atgriezties uz sauszemes. Grieķu drosme atjaunojās, un pēc diviem gadiem pie Platejas tie persiešus pārliecinoši sakāva. Persiešu uzbrukums savstarpēji karojošo grieķu valstu apvienošanā paveica vairāk nekā tie spēja panākt saviem spēkiem, un pret persiešiem ilgi gruzdošajam aizvainojumam par šo uzbrukumu vajadzēja izdevīgā brīdī izlauzties. Šis brīdis pienāca 4. gadsimtā pirms Kristus.

Aleksandrs Lielais

Maķedoniešu ģenerālis un valdnieks Filips II bija drošsirdīgs karavīrs un gudrs politiķis. Izmantodams diplomātiju, viņš apvienoja grieķu valstis. Kas nebija panākams ar politiskiem gājieniem, to viņš sasniedza ar militāru cīņu. Viņa vislielākais mērķis bija atriehties persiešiem, taču Filips tika nogalināts pirms šī nodoma sasniegšanas. Viņu apbedīja tālaika galvaspilsētā Egejā, kuru ilgu laiku nebija izdevies identificēt. Tikai 1977. gadā profesors Andronikos izdarīja iespaidīgu atklājumu, atrodot Filipa kapu, ar to pašu pasakot, ka valdnieka galvaspilsēta bija tagadējā Vergīna. Kapa dārgumi tagad Saloniku muzejā.

Filipa pēctecis bija viņa dēls Aleksandrs. Šis jaunais cilvēks bija dilemmas priekšā – sakopot spēkus, lai noturētu kopā grieķu valstis, vai virzīties austrumu virzienā un cīnīties pret Persiju. Viņš pieņēma lēmumu, kas pēc tam ietekmēja visas pasaules vēsturi, un devās uz austrumiem. Aleksandrs sakāva Dāriju III vispirms pie Granikas upes tagadējā Turcijā (333. gadā), un pēc tam arī kaujā pie Isas Sīrijas teritorijā. Tālāk Aleksandrs uzvarēja Tīru un ieņēma Ēģipti. Izšķirošā cīņa pret Dāriju notika 331. gadā pie Arbelas (kas pazīstama arī kā Gaugamela) Mezopotāmijā. Tad viņš devās uz Babilonu un Persepoli, kuru pilnībā nodedzināja, atriehtdamies par Atēnu iznīcināšanu. Pēc tam Aleksandrs sekmīgi iekaroja Afganistānu un Indijas ziemeļrietumus. Viņš atgriezās Persepolē un Babilonā, kuru bija paredzējis izveidot par savu pasaules galvaspilsētu. Taču, ieguvis visu pasauli sev pie kājām, Aleksandrs 32 gadu vecumā nomira, atstādamas varu savas armijas ģenerāļiem, kuri pieteica grieķu laikmetu.

168. gadā pirms Kristus romieši pie Pidnas grieķus sakāva un noslēdza slaveno Grieķijas politiskās varas ēru. Taču tas nenoslēdza grieķu valodas un kultūras laikmetu, kas pasauli turpina ietekmēt līdz pat mūsu dienām.

Grieķu reliģija un filozofija

Grieķiem, izcilas kultūras un filozofijas tautai, bija pārsteidzoši neskaidra izpratne par Dievu. Pārpārēm izplatītās leģendas par grieķu varoņiem un dievībām noveda pie politeisma – uzskata, ka dievu ir daudz. Grūti bija izsekot visām pielūdzamajām dievībām, tāpēc arī grieķu reliģijas uzskati netika strikti noteikti. Nepastāvēja nekādas dogmas, nebija priesteru šķiras; reliģiskās funkcijas veica izvēlēti pilsoņi vai jebkurš, kas jutās skubināts dieviem nest upurus.

Nebija praviešu, kas noteiktu uzskatus, nebija rituālu, kurus vajadzētu ievērot. Tauta ar cieņu izturējās pret filozofiem un dzejniekiem, kuru sacītais bija bezmaz nemaldīgs. Daudzās svarīgās vietās darbojās orākuli, kurus uzskatīja par vidutājiem starp cilvēku un neredzamo pasauli.

Grāmatā „Grieķu pasaule” Viktors Djuruī stāsta par milzīgo uzticēšanos Apolona orākuliem. Tika uzskatīts, ka Apolons runājot caur neizglītotām meitenēm, kuras parasti bija kādas nervu slimības upuri. Sejas tām bija bālas, locekļi konvulsīvi raustījās. Acis viņām spīdēja, un putām uz lūpām tās smilkstēja un vaidēja kā sāpēs. Meiteņu kungi pareģojumus izskaidroja.

Vienu šādu gadījumu Bībelē aprakstījis Lūka, kurš bija praktizējošs mediķis. Viņš stāsta, ka Filipos, ievērojamā Grieķijas pilsētā, „mums gadījās sastapt kādu verdzeni, kurā bija pareģotājas gars, un ar pareģošanu viņa nesa saviem saimniekiem lielu peļņu” (Apustuļu darbi 16: 16). Šī meitene traucēja Pāvila darbu, tāpēc tas izdzina viņu apsēdušo garu. Šāds notikumu pavērsiens sadusmoja verdzenes saimniekus, kuri, redzēdami, ka zudis viņu peļņas avots, sarīkoja dumpi, kurš beidzās ar Pāvila un Silas iemešanu cietumā.

Acīmredzot šajos orākulos bija kaut kas pārdabisks, taču aiz tiem stāvošie gari nebija dievišķas izcelsmes.

Nākamā dzīve

Grieķu uzskati par aizkapa dzīvi arī bija visai nenoteikti. Daudzi domāja, ka mirstot pāri paliek tikai putekļi vai pelni. Eshils rakstīja, ka „mirušie nespēj ne priecāties, ne skumt. Mēs muļķojam paši sevi, ja ticam, ka spējam tiem darīt labu vai ļaunu”. Eiripīds apgalvoja, ka „mirušie ir nejūtīgi”. Taču citi uzskatīja, ka *psihe* jeb dvēsele paliek dzīva, tādēļ mirušā mutē tika likta sudraba monēta, lai tas varētu norēķināties ar Stiksas pārcēlāju. Ķermenim radinieki nesa uz kapu, gājienam pavadot bērnu dziesmas spēlējošiem flautistiem. Aiz viņiem nāca maksas vaimanātāji un raudoši tuvinieki, un *psihe* (kas ir līdz mūsdienām lietots vārds, gan mazliet savādākā nozīmē) devās kaut kur citur baudīt svētlaimi.

Ja mirušie nesaņēma pienācīgu apbedīšanu, viņu dvēseles tika uzskatītas bezmērķīgi klīstam apkārt un atgriežamies mocīt ģimenes, kuras nebija ievērojušas pareizās apbērēšanas ceremonijas. Dīvaini kļiedzieni pārtrauca nakts klusumu, dzīvos biedēja spoku parādīšanās. Valdīja baissa neziņa. „Kas mēs esam? Kas mēs neesam?” – jautāja dzejnieks Pindars, un pats atbildēja uz savu jautājumu: „Ēnas sapnis”. Ahillejs esot bijis spiests teikt Ulisam: „Nemēģini mierināt mani par nāvi. Es labāk gribētu art kāda nabadzīga zemnieka laukus nekā būt ēnu ķēniņš”. Taču par vienu lietu grieķi bija pārliecināti – ķermenim nav nekādas nākotnes, tāpēc Marsa kalna filozofi bija tik ļoti satraukti, dzirdēdami šim uzskatam pretējo apustuļa Pāvila sludināšanu.

Pāvils Atēnās

Drīz pēc ierašanās Atēnās Pāvils apmeklēja *agoru* (tirgus laukumu). Pilsēta bija pārpilna ar tempļiem, un ielu malās rindojās neskaitāmas marmora statujas. Pāvils, būdams tipisks ebrejs un izteikts elkdievības noliedzējs, bija pārsteigts, redzēdams izcirsto tēlu pielūgšanu. „Viņu pārņēma dziļš sašutums” (Apustuļu darbi 17: 16). Viņš vairs nespēja sagaidīt ierodamies savus ceļabiedrus no Berojas, bet „sarunājās sinagogā ar jūdiem un dievbijīgajiem grieķiem un tirgus laukumā runāja ar ļaudīm, ko ik dienas tur sastapa.” (17. pants)

Pāvila runas prasme un spēcīgie argumenti piesaistīja pilsētas filozofu uzmanību, jo viņš „pauza prieka vēsti par Jēzus augšāmcelšanos”. Tie nicinoši vaicāja: „Ko šis niekkalbis grib sacīt?” Atbilde skanēja: „Šķiet, viņš sludina svešas dievības”. Doma par ķermeņa augšāmcelšanos šiem vīriem bija kaut kas pārāk neticams. Taču tie vēlējās Pāvilu vismaz noklausīties, tāpēc uzaicināja viņu doties ārā no *agoras* augšup uz tuvumā esošo *areopāgu* jeb Marsa kalnu. Šeit tie jautāja: „Vai mēs drīkstam zināt, kas ir šī jaunā mācība, ko tu sludini?” (Apustuļu darbos 17: 18-20)

Pāvils daiļrunīgi un taktiski atēniešus sveica, uzteikdams viņu dievbijību, taču, norādīdams uz blakus esošo akropoli, turpināja: „Dievs, kas radījis pasauli un visu, kas tajā, viņš, debesu un zemes Kungs, nemājo cilvēku celtos tempļos.” Noslēgumā runātājs piebilda: „Dievs ir nolīcis dienu, kurā viņš taisnīgumā tiesās pasauli caur vīru, ko viņš izredzējis, un visiemi ir devis ticības pierādījumu, uzmodinādams viņu no mirušajiem.” (Apustuļu darbi 17: 24, 31).

Pāvila sniegums bija meistarīgs, bet grūti pieņemams. „Vieni ņirgājās, bet citi teica: „Par to mēs tevi gribam dzirdēt vēl citreiz.”” (32. pants)

Lepnajiem pilsētas tēviem un filozofiem apvelkot apmetņus un atgriežoties *agorā*, Pāvila sirds skuma. Viņš bija absolūti pārliecināts par to, ko sludināja. Cik brīnišķīgas izredzes sagaida tos, kuri pieņem Dieva plānu! Nākotne nebūs jāpavada ķermenī atstājušu garu vai abstraktu dvēseļu sabiedrībā, bet gan īstā fiziskas dzīvības un darbīguma pilnā pasaulē.

Bībele un nākamā dzīve

Jēzus teica: „Laimīgi lēnprātīgie, jo viņi mantos zemi.” (Mateja 5: 5) Uz šīs pašas zemes Dieva ļaudis pavadīs savu nemirstīgo dzīvi pēc tam, kad tiks uzmodināti no mirušajiem.

Zeme, protams, nebūs tāda, kāda tā ir tagad. „Jo es, redzi, radu jaunas debesis un jaunu zemi,” saka Dievs. „Tie namus cels un tajos dzīvos, vīna dārzus stādīs un augļus baudīs. ... Mani izredzētie paši izmantos savu roku darbu.” (Jesajas 65: 17, 21-22)

Strādāt? Dažiem var likties, ka darbs ir kaut kas tāds, bez kā varētu tīri labi arī iztikt. Taču tur darbs būs patīkams un baudu sagādājošs. Mums nebūs jāaudzē produkcija tirgum – lai kāds cits to pirktu par naudu. „Tie nebūvēs, lai dzīvotu citi, un nestādīs, lai baudītu citi.” (22. pants) Mēs plūksim un ēdīsim augļus, ko paši esam audzējuši. Bībeles apsolījumos mums ir atklāta jauka ģimenes aina: „Tie būs Kunga svētības sēkla, un viņu pēcnācēji ar tiem.” (23. pants)

Mazuļi, kurus nāves nežēlīgā roka izrāvusi no mātes skavām, tiks atdoti atpakaļ, un tie pieaugs līdz brīnišķīgam briedumam. Dabas skaistuma un Ēdenes pilnības klātbūtnē tiks piedzīvoti visjaukākie dzīves prieki. „Vilks mitīs kopā ar jēru, pantera kopā ar kazlēnu gulēs, tele, lauvēns un nobarots vērsis blakus – mazs zēns tos ganīs! ... Neviens nedarīs ļauna, nepostīs neko manā svētajā kalnā.” (Jesajas 11: 6, 9).

Mēs viens otru pazīsim.

Dzīve būs dinamiski pilnvērtīga, jo mēs atpazīsim cilvēkus, kurus pazīstam tagadējā pasaulē. Kad Jēzus piecēlās no mirušajiem, viņš parādījās saviem mācekļiem, kuri bija sapulcējušies aizslēgtā telpā. Tiklīdz tie Jēzu ieraudzīja, tie viņu atpazina. „Viņš rādīja tiem savas rokas un sānus.” Tas bija tas pats Jēzus, kuru viņi bija apglabājuši kapā. „Mācekļi, ieraudzījuši Kungu, kļuva liksmi.” (Jāņa 20: 20)

Dienā, kad Jēzus augšāmcēlās, divi mācekļi bija ceļā uz Emmausu. Viņu acis neparastā veidā tika aizsegtas, ka tie nepazīna svešinieku, kas tiem pievienojās uz akmeņainā ceļa. Kad viņi visi kopā apsēdās ieturēt vienkāršās vakariņas, svešinieks izstiepa rokas, lai svētītu un lauza maizi, kas atradās uz galda. Šajā brīdī tie Jēzu atpazina – varbūt kļuva redzamas rētas uz viņa rokām, varbūt maizes laušanas un svētīšanas kustības bija nesajaucamas ar kādu citu (Lūkas 24. nodaļa).

Augšāmcelšanās svētdienas rītā Marija Magdalēna gāja uz tukšo kapu. Viņa nezināja, ka Jēzus ir augšāmcēlies. Viņa zināja tikai to, ka Jēzus ķermenis ir pazudis. Marijai stāvēt un raudot pie kapa, kāda balss viņu uzrunāja: „Sieviete, kādēļ tu raudi? Ko tu meklē?” Viņas acis bija asarām aizmiglotas, un tā tikai miglaini redzēja priekšā stāvošo runātāju. Marija domāja, ka tas laikam ir dārza kopējs.

„Kungs,” tā atbildēja, „ja tu viņu esi aiznesis, saki man, kur tu viņu esi licis, es viņu paņemšu.” Marijai un Martai piederēja tukšs kaps, kurā dažas dienas bija pavadījis viņu brālis Lācars, pirms Jēzus viņu izsauca no tā ārā. Taču tad svešinieks pateica tikai vienu vārdu: „Marija!” Tā viņas vārdu bija izrunājis vienīgi Jēzus, un viņa spēja tikai nočukstēt: „Skolotāj!” (Jāņa 20: 15, 16)

„Bet mēs piederam debesīm, no kurienes mēs ar pacietību gaidām glābēju Kungu Jēzu Kristu, kas pārmainīs mūsu zemības miesu un darīs to līdzīgu viņa godības miesai.” (Filipiešiem 3: 20, 21) Tāpat kā mācekļi atpazina augšāmcelto Kristu, tā arī mēs atpazīsim savus mīļos pēc izskata, kustībām un balss toņa. Mūs varēs pazīt tāpat kā tagad – taču kaut kas būs savādāk.

Brīnišķīga pasaule

Vairs nebūs ne slimību, ne izkropļojumu. Šajā pasaulē ir ļaudis, kuriem mēs smago piemeklējumu dēļ jūtam līdzī, taču tur nekas vairs neizkropļos atjaunoto radību. „Lai liksmo tuksnesis un izkaltusī zeme, lai kailatne priedājas un plaukst kā lilijas! ... Redzi, jūsu Dievs! ... Viņš nāk jūs glābt! Tad aklajam atvērsies acis un atdarīsies kurlā ausis! Tizlais tad lēks kā briedis, un gaviļēs mēmajam mēle” (Jesajas 35: 1, 4 – 6). „Tad es ieraudzīju jaunas debesis un jaunu zemi... Un Dievs noslaucīs visas asaras no viņu acīm, un nāves vairs nebūs, nedz bēdu, nedz vaimanu, jo viss bijušais ir pagājis.” (Atklāsmes 21: 1, 4)

Visbrīnišķīgākais šajā labākajā zemē būs sastapt pašu Jēzu Kristu, kurš to visu darījis iespējamu. „Tad eņģelis man parādīja dzīvā ūdens upi, dzidru kā kristāls, tā izplūda no Dieva un Jēra troņa pa ielas vidu. Upes abās pusēs bija dzīvības koks, kas nes divpadsmit augļus, katru mēnesi savu augli, un tā lapas ir noderīgas tautām dziedināšanai. Nekāda nolādējuma vairs nebūs. Tajā būs Dieva un Jēra tronis, un viņa kalpi tam kalpos, tie skatīs viņa vaigu.” (Atklāsmes 22: 1-4).

Tur nokļūt gan būtu ļoti svarīgi, vai ne? Mūžīgās dzīvības izvēle nav automātisks iestatījums. Mūžīgā dzīvība ir paredzēta tiem, kas atbilst dievišķajām prasībām, tāpēc ļoti būtiski ir uzzināt

šīs prasības un iegūt atbilstību tām, lai mēs varētu mūžīgi dzīvot Dieva sagatavotajā skaistajā jaunajā pasaulē.